

Regeringens proposition till Riksdagen med förslag till lagar om ändring av 5 c § barnskyddslagen, ikraftträdelsebestämmelsen i lagen om ändring av barnskyddslagen samt 30 c § lagen om planering av och statsandel för social- och hälsovården

PROPOSITIONENS HUVUDSAKLIGA INNEHÅLL

I propositionen föreslås att vissa bestämmelser i barnskyddslagen, ikraftträdelsebestämmelsen i lagen om ändring av barnskyddslagen samt i lagen om planering av och statsandel för social- och hälsovården, vilka gäller systemet för utjämning av stora kostnader inom barnskyddet, ändras och preciseras.

Ikraftträdelsebestämmelsen, som har samband med 5 c § barnskyddslagen, gäller systemet för utjämning av stora kostnader inom barnskyddet. I den bestäms om särskilda grunder för fördelningen av ersättningen från staten mellan samkommuner för specialomsorgsdistrikt för omsorger om utvecklingsstörda under övergångsperioden. Det föreslås att 2 mom. i ifrågavarande ikraftträdelsebestämmelse ändras så att de fördelningsgrun-

der som det bestäms om i 5 c § barnskyddslagen börjar följas först, när ersättningen från staten för 2003 fördelas mellan samkommunerna.

Dessutom föreslås att de tidsfrister ändras inom vilka samkommunerna för specialomsorgsdistrikten skall lämna social- och hälsovårdsministeriet uppföljningsuppgifter enligt 30 c § lagen om planering av och statsandel för social- och hälsovården om beloppet av de utjämningsersättningar som betalts kalenderåret innan samt om de barnskyddsåtgärder som har legat till grund för utjämningsersättningarna.

Lagarna avses träda i kraft så snart som möjligt efter det att de har antagits och blivit stadfästa.

MOTIVERING

1. Inledning

På basis av riksdagens lagmotion (LM 142/1998 rd) skapades ett system som gäller alla kommuner genom vilket höga barnskyddskostnader jämnas ut. Detta förverkligades genom ändringar av barnskyddslagen (683/1983, ändr. 123/1999), lagen angående specialomsorger om utvecklingsstörda (519/1977, ändr. 124/1999) samt lagen om planering av och statsandel för social- och hälsovården (733/1992, ändr. 125/1999). Syftet med systemet är att jämna ut den ekonomiska börda som faller på kommunerna till följd av stora barnskyddskostnader som enstaka barnskyddsfamiljer förorsakar kommunerna. Avsikten är även att styra kommuner-

nas resurser så att barnskyddets klienter tillhandahålls ändamålsenliga tjänster vid rätt tid, oberoende av boningskommunens storlek och soliditet. Utjämningsystemet trädde i kraft den 1 mars 1999.

2. Nuläge och föreslagna ändringar

2.1. Utjämningsystemets centrala principer

I systemet för utjämning av stora kostnader inom barnskyddet har kommunen en årlig självrisk på 150 000 mark per familj för barnskyddskostnaderna. För de överskjutande kostnaderna per familj får kommunen en

ersättning på 70 procent från utjämningsssystemet och skall följaktligen själv stå för 30 procent. De årliga familjevisa kostnaderna räknas från den dag då den första vårdplanen enligt 11 § barnskyddslagen har gjorts upp för barnet i familjen. Till ersättning berättigar sådana kostnader som föranleds barnskyddsåtgärder som finns med i vårdplanen.

Ungefär hälften av utjämningsystemets kostnader finansieras med ersättning från staten och resten med medlemskommunernas betalningar inom de enskilda samkommunerna för specialomsorgsdistriktet. För ersättningen från staten reserveras en del av de statsandelar för driftskostnaderna som bestäms enligt 10 § lagen om planering av och statsandel för social- och hälsovården. Riksdagen beslutar årligen om beloppet av ersättningen från staten i samband med statsbudgeten. Denna ersättning fördelas mellan samkommunerna för specialomsorgsdistriktet i enlighet med social- och hälsovårdsministeriets beslut och betalas till dem i jämnstora månatliga rater. Samkommunerna betalar åter utjämningsersättningarna till sina medlemskommuner på basis av familjevisa kalkyler och bär upp medlemskommunernas betalningsandelar för systemet.

Statens andel av utjämningsersättningen bestäms på grundval av antalet invånare under 21 år i specialomsorgsdistriktet och det belopp som betalats i utjämningsersättning till medlemskommunerna. Till grund för kalkylen ligger det belopp som betalats i ersättningsutjämnningar under det år som började två år före verksamhetsåret.

2.2. Grunderna för fördelningen av ersättningen från staten i övergångsskedet

Enligt 2 mom. i den ikraftträdelsebestämmelse som gäller barnskyddslagens utjämnings-system fastställdes hälften av ersättningen från staten för verksamhetsåren 1999, 2000 och 2001 inte på basis av utjämningsersättningarna till specialomsorgsdistriktets medlemskommuner enligt 5 c § 2 mom. barnskyddslagen utan på antalet barn och unga som specialomsorgsdistriktets medlemskommuner under året placerat i vård utanför hemmet med stöd av barnskyddslagen. Enligt den gällande ikraftträdelsebestämmelsen skulle alltså de i 5 c § 2 mom. barnskyddslagen stadgade fördelningsgrunderna

tillämpas redan 2002. Enligt dem baserar sig samkommunernas andel av ersättningen från staten till hälften på antalet invånare under 21 år i medlemskommunerna i specialomsorgsdistriktet enligt 5 a § barnskyddslagen och till hälften på beloppet av de utjämningsersättningar som betalats till specialomsorgsdistriktets medlemskommuner.

Förverkligandet av utjämningsystemet har startat vid olika tidpunkter i olika regioner och kommuner. Därför har de utjämningsersättningar som betalats till kommuner inom ramen för systemet infallit vid olika tider i olika kommuner och samkommuner 1999 och 2000. Finlands Kommunförbund har samlat in information om systemet och analyserat den. På basis av denna information och arbetsmötena med specialomsorgsdistriktet kan det uppskattas att övergångsperioden borde förlängas med ett år och att fördelningsgrunderna för utjämningsersättningen från staten borde ändras under tiden. För att kommunerna skall behandlas jämnt bör ersättningarna för 2002 fördelas mellan samkommunerna på basis av totalbeloppet av de utjämningsersättningar som enligt samkommunernas bokslut är bokförda som samkommunernas betalningar för barnskyddsutgifter som uppstått 1999 och 2000.

Därför föreslås det att ikraftträdelsebestämmelsens 2 mom., som gäller 5 c § barnskyddslagen, ändras så att som fördelningsgrund för den ersättning som staten betalar till samkommunerna för 2002 används totalbeloppet av de utjämningsersättningar som betalats för 1999 och 2000 i stället för de utjämningsersättningar som betalats under 2000. Den föreslagna ändringen inverkar inte på hur statens ersättning för utjämningsssystemet 2003 fördelas mellan samkommunerna, utan fördelningen sker då enligt 5 c § 2 mom. barnskyddslagen.

2.3. Samkommunernas anmälningsskyldighet

I utjämningsystemet ingår en skyldighet för samkommunerna att före utgången av mars meddela social- och hälsovårdsministeriet hur mycket de har betalat i utjämningsersättningar till sina medlemskommuner kalenderåret innan. Bestämmelsen ingår i 30 c § (125/1999) lagen om planering av och statsandel för social- och hälsovården (733/1992). Uppgifterna om de betalda ersättningarna behövs när följande års budget bereds vid social- och hälsovårdsministeriet.

För systemet för utjämning av stora kostnader inom barnskyddet reserveras i budgeten hälften av det belopp som samkommunerna i enlighet med 30 c § har meddelat ministeriet att de har betalat till kommunerna i utjämningsersättningar. Uppgifterna används även när social- och hälsovårdsministeriet fattar beslut om hur ersättningen från staten skall fördelas mellan samkommunerna enligt 5 c § 2 mom. barnskyddslagen.

För att säkerställa att det fås jämförbara uppgifter från alla samkommuner om de betalda ersättningarna bör ordalydelsen i ifrågavarande bestämmelser preciseras. Därför ersätts i 5 c § 2 mom. barnskyddslagen samt i 30 c § lagen om statsandel för social- och hälsovården uttrycket beloppet av de utjämningsersättningar som har betalats under det år som ... med uttrycket beloppet av de utjämningsersättningar som har bokförts i samkommunernas bokslut under det år som ... Beloppen av utjämningsersättningar som bokförts i samkommunernas bokslut används som en uppföljningsuppgift som tryggar likalydande information. I det belopp som meddelas till social- och hälsovårdsministeriet ingår således både de utjämningsersättningar som betalats ur kassan och räkenskapsårets resultatregleringar för kommunernas barnskyddsutgifter i samkommunens bokföring.

En del specialomsorgsdistrikt har svårigheter med att lämna uppgifterna om de betalda utjämningsersättningarna före utgången av mars. Därför föreslås det att 30 c § ändras så att specialomsorgsdistrikten kunde ge uppgifterna om beloppet av de utjämningsersättningar som för kalenderåret bokförts i samkommunernas bokslut före utgången av april följande år i stället för i slutet av mars.

Samkommunerna skall också lämna uppgifter till social- och hälsovårdsministeriet om de åtgärder som legat till grund för de betalda utjämningsersättningarna. Eftersom forsknings- och utvecklingscentralen för social- och hälsovården, Stakes, är en statistikmyndighet som är underställd social- och hälsovårdsministeriet är det ändamålsenligt att dessa uppföljningsuppgifter lämnas till Stakes i stället för till ministeriet. Uppgifterna behövs inte när budgeten görs upp. Därför kan samkommunerna ges en längre tidsfrist än vad som nu föreskrivs i 30 c § att lämna dessa uppföljningsuppgifter. I detta syfte föreslås att 30 c § ändras så att samkommunerna skall lämna de uppgifter som det bestäms om i social- och hälsovårdsministeriets för-

ordning om de åtgärder som legat till grund för utjämningsersättningarna till Stakes före utgången av maj följande år.

3. Propositionens verkningar

3.1. Ekonomiska verkningar

Propositionen medför inga verkningar på statsekonomin. Däremot säkerställer ändringen av 2 mom. i ikraftträdelsebestämmelsen, som gäller 5 c § barnskyddslagen, att ersättningen från staten för 2002 fördelas så rättvist som möjligt mellan samkommunerna. Detta är viktigt, eftersom ersättning från staten som fördelats mellan samkommunerna inte justeras i efterhand. Om samkommunen får avsevärt mindre än hälften av de ersättningar som den skall betala från staten, skall det belopp som fattas bäras upp i form av avgifter från specialomsorgsdistriktets medlemskommuner. Om någon samkommun däremot får betydligt mera än hälften av de utjämningsersättningar som skall betalas under kalenderåret, återstår i motsvarande mån mindre betalningsandelar för ifrågavarande samkommuns medlemskommuner. Således innebär ändringen delvis betydande verkningar för den betalningsbörda som utjämningsystemet föranleder kommunerna.

Om ikraftträdelsebestämmelsen inte ändras enligt förslaget, får de specialomsorgsdistrikt som har startat systemet snabbt relativt sett en mindre andel av ersättningen från staten för 2002 än de specialomsorgsdistrikt där bara små eller inga utjämningsersättningar betalades 1999 och där det relativt sett betalades i motsvarande mån större ersättningar 2000.

De ändringar av ordalydelsen som föreslås i 5 c § 2 mom. barnskyddslagen samt i 30 c § lagen om planering av och statsandel för social- och hälsovården säkerställer att de uppgifter som fås om utjämningsersättningar som specialomsorgsdistrikten har betalat är så enhetliga och jämförbara som möjligt. Även dessa ändringar tryggar således för sin del att ersättningen från staten fördelas rättvist mellan samkommunerna. Samtidigt fås tillförlitliga uppgifter för uppföljningen och utvärderingen av utjämningsystemet.

4. Beredningen av propositionen

Propositionen har beretts som tjänsteuppdrag. Finlands Kommunförbund har deltagit intensivt i verkställandet och uppföljningen

av utjämnningssystemet samt i beredningen av denna proposition.

5. Ikraftträdande

Lagarna föreslås träda i kraft så snart som möjligt efter det att de har antagits och blivit stadfästa.

Med stöd av vad som anförts ovan föreläggs Riksdagen följande lagförslag:

1.

Lag

om ändring av 5 c § barnskyddslagen

I enlighet med riksdagens beslut

ändras i barnskyddslagen av den 5 augusti 1983 (683/1983) 5 c § 2 mom., sådant det lyder i lag 123/1999, som följer:

5 c §

Finansieringen av utjämningssystemet

— — — — —
Staten deltar i finansieringen av utjämningen så att statens ersättning utgör hälften av det totalbelopp utjämningen uppskattas uppgå till. Hälften av ersättningen från staten grundar sig på antalet invånare under 21 år i medlemskommunerna i specialomsorgsdistriktet enligt 5 a § och hälften på beloppet av de utjämningsersättningar som betalats till special-

omsorgsdistriktets medlemskommuner. Till grund för beräkningen av ersättningen från staten läggs beloppet av de utjämningsersättningar som har bokförts i samkommunernas bokslut under det år som började två år före verksamhetsåret.
— — — — —

— — — — —
Denna lag träder i kraft den 2001.
Åtgärder som verkställigheten av lagen förutsätter får vidtas innan denna lag träder i kraft.

2.

Lag

om ändring av ikraftträdelsebestämmelsen i lagen om ändring av barnskyddslagen

I enlighet med riksdagens beslut

ändras i barnskyddslagen av den 5 augusti 1983 (683/1983) ikraftträdelsebestämmelsens 2 mom. sådant det lyder i lag 123/1999, som följer:

— — — — —
Hälften av ersättningen från staten för verksamhetsåren 1999, 2000 och 2001 fastställs inte på basis av utjämningsersättningar enligt 5 c § 2 mom. barnskyddslagen till specialomsorgsdistriktets medlemskommuner utan på antalet barn och unga som specialomsorgsdistriktets medlemskommuner under året placerat i vård utanför hemmet med stöd av barnskyddslagen. Vid uträkningen av ersättningen från staten beaktas då som antalet barn och unga placerade i vård utanför hemmet antalet enligt barnskyddsstatistiken för det år som började två år före verksamhets-

året. Till grund för fördelningen för verksamhetsåret 2002 ligger i stället för de utjämningsersättningar som avses i 5 c § 2 mom. barnskyddslagen totalbeloppet av de utjämningsersättningar som bokförts i specialomsorgsdistriktens bokslut för 1999 och 2000.
— — — — —

— — — — —
Denna lag träder i kraft den 2001.
Åtgärder som verkställigheten av lagen förutsätter får vidtas innan denna lag träder i kraft.

3.

Lag

om ändring av 30 c § lagen om planering av och statsandel för social- och hälsovården

I enlighet med riksdagens beslut

ändras i lagen om planering av och statsandel för social- och hälsovården den 3 augusti 1992 (733/1992) 30 c §, sådan den lyder i lag 125/1999, som följer:

30 c §

Uppföljning av utjämningen

Samkommunerna för specialomsorgsdistrikten skall årligen före utgången av april meddela social- och hälsovårdsministeriet totalbeloppet av de utjämningsersättningar som bokförts i samkommunens bokslut året innan. Samkommunen skall dessutom årligen före utgången av maj lämna forsknings- och ut-

vecklingscentralen för social- och hälsovården uppgifter om de åtgärder som legat till grund för utjämningen. Genom förordning av social- och hälsovårdsministeriet utfärdas närmare bestämmelser om de uppgifter som skall lämnas.

Denna lag träder i kraft den _____ 2001.

Åtgärder som verkställigheten av lagen förutsätter får vidtas innan denna lag träder i kraft.

Helsingfors den 6 april 2001

Republikens President

TARJA HALONEN

Omsorgsminister *Osmo Soininvaara*

1.

Lag

om ändring av 5 c § barnskyddslagen

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i barnskyddslagen av den 5 augusti 1983 (683/1983) 5 c § 2 mom., sådant det lyder i
lag 123/1999, som följer:

Gällande lag

Föreslagen lydelse

5 c §

Finansieringen av utjämningsystemet

Staten deltar i finansieringen av utjämnin-
gen så att statens ersättning utgör hälften av
det totalbelopp utjämnningen uppskattas
uppgå till. Hälften av ersättningen från sta-
ten grundar sig på antalet invånare under
21 år i medlemskommunerna i specialom-
sorgsdistriktet enligt 5 a § och hälften på
beloppet av de utjämningsersättningar som
betalts till specialomsorgsdistriktets med-
lemskommuner. Till grund för beräkningen
av ersättningen från staten läggs beloppet
av de utjämningsersättningar som har be-
talts under det år som började två år före
verksamhetsåret.

Staten deltar i finansieringen av utjämnin-
gen så att statens ersättning utgör hälften av
det totalbelopp utjämnningen uppskattas
uppgå till. Hälften av ersättningen från sta-
ten grundar sig på antalet invånare under
21 år i medlemskommunerna i specialom-
sorgsdistriktet enligt 5 a § och hälften på
beloppet av de utjämningsersättningar som
betalts till specialomsorgsdistriktets med-
lemskommuner. Till grund för beräkningen
av ersättningen från staten läggs beloppet
av de utjämningsersättningar som har *bok-*
förts i samkommunernas bokslut under det
år som började två år före verksamhetsåret.

Denna lag träder i kraft den 2001.
Åtgärder som verkställigheten av lagen för-
utsätter får vidtas innan denna lag träder i
kraft.

2.

Lag

om ändring av ikraftträdelsebestämmelsen i lagen om ändring av barnskyddslagen

I enlighet med riksdagens beslut

ändras i barnskyddslagen av den 5 augusti 1983 (683/1983) ikraftträdelsebestämmelsens 2 mom. sådant det lyder i lag 123/1999, som följer:

Gällande lag

Hälften av ersättningen från staten för verksamhetsåren 1999, 2000 och 2001 fastställs inte på basis av utjämningsersättningarna enligt 5 c § 2 mom. barnskyddslagen till specialomsorgsdistriktets medlemskommuner utan på antalet barn och unga som specialomsorgsdistriktets medlemskommuner under året placerat i vård utanför hemmet med stöd av barnskyddslagen. Vid uträkningen av ersättningen från staten beaktas då som antalet barn och unga placerade i vård utanför hemmet antalet enligt barnskyddsstatistiken för det år som började två år före verksamhetsåret.

Föreslagen lydelse

Hälften av ersättningen från staten för verksamhetsåren 1999, 2000 och 2001 fastställs inte på basis av utjämningsersättningarna enligt 5 c § 2 mom. barnskyddslagen till specialomsorgsdistriktets medlemskommuner utan på antalet barn och unga som specialomsorgsdistriktets medlemskommuner under året placerat i vård utanför hemmet med stöd av barnskyddslagen. Vid uträkningen av ersättningen från staten beaktas då som antalet barn och unga placerade i vård utanför hemmet antalet enligt barnskyddsstatistiken för det år som började två år före verksamhetsåret. *Till grund för fördelningen för verksamhetsåret 2002 ligger i stället för de utjämningsersättningar som avses i 5 c § 2 mom. barnskyddslagen totalbeloppet av de utjämningsersättningar som bokförts i specialomsorgsdistriktens bokslut för 1999 och 2000.*

*Denna lag träder i kraft den 2001.
Åtgärder som verkställigheten av lagen förutsätter får vidtas innan denna lag träder i kraft.*

3.

Lag

om ändring av 30 c § lagen om planering av och statsandel för social- och hälsovården

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i lagen om planering av och statsandel för social- och hälsovården den 3 augusti 1992
(733/1992) 30 c §, sådan den lyder i lag 125/1999, som följer:

Gällande lag

30 c §

Uppföljning av utjämnningen

Samkommunerna för specialomsorgsdistrikten skall årligen före utgången av mars meddela vederbörande ministerium totalbeloppet av de utjämningsersättningar som betalats året innan och lämna uppgifter om de åtgärder som legat till grund för utjämnningen. Vederbörande ministerium meddelar närmare föreskrifter om de uppgifter som skall lämnas.

Föreslagen lydelse

30 c §

Uppföljning av utjämnningen

Samkommunerna för specialomsorgsdistrikten skall årligen före utgången av april meddela social- och hälsovårdsministeriet totalbeloppet av de utjämningsersättningar som bokförts i samkommunens bokslut året innan.

Samkommunen skall dessutom årligen före utgången av maj lämna forsknings- och utvecklingscentralen för social- och hälsovården uppgifter om de åtgärder som legat till grund för utjämnningen. Genom förordning av social- och hälsovårdsministeriet utfärdas närmare bestämmelser om de uppgifter som skall lämnas.

*Denna lag träder i kraft den 2001.
Åtgärder som verkställigheten av lagen förutsätter får vidtas innan denna lag träder i kraft.*